

UDC 930.85 (4—12)

YU ISSN 0350—7653

ACADEMIE SERBE DES SCIENCES ET DES ARTS

COMITE INTERACADEMIQUE DE BALKANOLOGIE
DU CONSEIL DES ACADEMIES DES SCIENCES ET DES ARTS
DE LA R.S.F.Y.
INSTITUT DES ETUDES BALKANIQUES

BALCANICA

ANNUAIRE DE L'INSTITUT DES ETUDES BALKANIQUES

XV

BELGRADE 1984

<http://www.balkaninstitut.com>

се на њима заустави сваки заинтересован посленик за историју и судбину народа о којима је реч.

Стога ће и наш приказ бити кратак. Док прво дело уз богате сликовне прилоге говори о разним видовима живота Етрураца (о религији, обичајима, друштвеном уређењу, уметности итд.), уз озбиљно настојање да се проникне у њихов језик при чему се дају бројна тумачења етрурских записа, дотле друго дело, нешто опсежније, настоји да у свим Италицима, укључујући и Етрурце, види сорднике Илира. Дакле, у балканским Илирима, аутор види Илире у ужем смислу, док су Италици то у ширем смислу. Не задржавајући се на даљим појединостима,

истаћи ћемо једино то да аутор постиже дешифровање етрурског и италских записа тако што при одгонетању прибегава албанском, румунском и данашњим италијанским дијалектима.

Укратко, два дела у четири тома заслужују пажњу свих оних који су заинтересовани за судбину недовољно познатих народа јужне Европе без обзира на то каква ће суд донети о ауторовим делима као целини. Било како било, у њима ће се наћи нешто што ће, чак и уколико је неприхватљиво, указати на ауторову виспреност и на огроман труд уложен у овај дугогодишњи посао, чему треба одати признање.

Момчило Д. Савић

Kasim Dobrača, KATALOG ARAPSKIH, TURSKIH I PERZIJSKIH RUKOPISA GAZI HUSREV-BEGOVE BIBLIOTEKE U SARAJEVU, Sarajevo 1979, sv. II, XXVII+1047 str. + tabela I—XX.

Гази Хусрев-бегова библиотека, основана 1537, поседује веома богату збирку оријенталних рукописа на арапском, турском и перзијском језику. На изради Каталога ових рукописа, Добрача је марљиво радио од 1956. до своје смрти 1979. године. Тај посао је обављао зналачки, савесно и пажљиво.

Први свезак овог Каталога објављен је 1963 стр. XXXIII + XV табела + 20 страница арапског текста. Ту је поред осталог изложен историјски приказ о настанку књижевног фонда ове библиотеке и обрађено 796 кодекса.

Други свезак садржи, како вели писац, више од 1.160 кодекса и 1.700 јединица. У неким кодексима налази се по једно дело, а у неким по више, па отуда разлика у броју кодекса и броју јединица.

Оба свеска садрже углавном дела верске садржине. О сваком кодексу и јединици даје се опис, наводе се имена писаца, наслови дела, имена преписивача, места и

године преписа. Сем тога, по записима се прати пут којим је књига прелазила из својине једног у својну другог власника и начин на који је мењала места свог пребивалишта.

Пажљиво су наведене белешке које се налазе у појединим кодексима. Белешке су разнородне и интересантне: на пример има рецепата о лековима, о прављењу уља из неких биљака, о пушењу духана, о јадиковању преписивача на своју жену окрутног срца, има стихова на нашем језику, ту је и жалба владике бањалучког на брак једног његовог верника са четвртном женом.

На крају Каталога овог другог свеска налазе се брижљиво састављени индекси: 1. дела, 2. писаца, 3. преписивача, 4. места, 5. вакуфа (завештача—дародаваца). То увелико омогућује снажажење у овом обимном делу.

Добрача је започео да припрема и трећи свезак Каталога, али га

је смрт омела у томе. Сматрам да би овај важан посао ваљало наставити по истим начелима по којима су рађена прва два свеска. То би увелико допринело да се наша и

страна јавност упозна са оријенталним рукописима који се налазе у Гази Хусрев-беговој библиотеци.

Мехмед Беговић

ЦРНА ГОРА У МЕЂУНАРОДНИМ ОДНОСИМА, Историјски институт СР Црне Горе, Титоград 1984, 226+(1) стр.

Међу издањима која су посвећена V међународном конгресу за проучавање југоисточне Европе налази се и зборник радова „Црна Гора у међународним односима“. Зборник се састоји од уводних напомена и девет прегледа и чланака.

У „Уводним напоменама о Црној Гори у међународним односима“ (стр. 7—13), проф. др Јован Бојовић је дао „најкраћи резиме историјског развоја“ на територији Црне Горе.

Прво место у Зборнику заузима преглед „Црногорско-руски политички односи (1771—1917)“ дра Радомана Јовановића (стр. 15—54) који је подељен у четири поглавља. У првом (стр. 15—23) је обрађен период од кандијског и морејског рата до смрти црногорског владике Василија 1766. Догађајима око Шћепана Малог почиње друго поглавље (стр. 23—33), а завршава се политиком Петра II Петровића Његоша. Руски двор је 1852. признао Црну Гору за кнежевину, а 1878. се за њу изузетно заузимао у Сан Стефану. У овом периоду (треће поглавље, стр. 33—41), Русија је настојала да оствари апсолутан утицај у Црној Гори. Одржавање таквог утицаја заснивало се на политичкој и материјалној — али не и безрезервној — подршци чији је циљ био да се на Балкану обезбеди покоран извршилац руских политичких и војних планова (четврто поглавље, стр. 41—51). Капитулација Црне Горе 1916. и октобарска револуција су означиле крај „црногорско-руских политичких односа заснованих првенствено на интересима црногорске династије и политици руског самодржавља“.

На крају овог прегледа је веома богат списак основне литературе за проучавање црногорско-руских односа (стр. 51—54).

Др Новица Ракочевић почиње преглед „Односи Црне Горе и Аустро-Угарске 1777—1914“ (стр. 55—71) првим сусретом црногорског и аустројског представника у Бечу 8. децембра 1777. године. Од 1815, Аустро-Угарска постаје сусед Црне Горе. Ракочевић приказује њихове односе као настојања велике силе, која се служи политичким и економским методима, да малу Црну Гору уведе у своју сферу утицаја. Од 1904, књаз Никола се окреће Русији, али не запоставља ни Аустро-Угарску. Настојања Аустро-Угарске да на династичком, финансијском и територијалном питању одвоји Црну Гору од Србије нису успела. Аутор завршава овај преглед црногорском објавом рата Аустро-Угарској тако да је остао необрађен период до капитулације Црне Горе у коме су ове две државе биле зарађене стране, али и потенцијалне потписнице сепаратног мира.

И овај преглед има на крају списак основне литературе (стр. 70—71).

„Политички односи Црне Горе и Србије у XIX вијеку“ (стр. 73—88) је наслов прегледа чији је аутор др Новак Ражнатовић. Односи између ове две државе кретали су се од договора о заједничком националноослободилачком раду (1848), преко захлађења због проглашења Црне Горе за кнежевину, тајног уговора (1866) којим се књаз Никола одрицао престола у корист будућег владара уједињене државе до заједничког ступања